

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

Honnan a rossz?

” Hát megtanultam a világot,
e sárból, vérből rondaságot.
Tovább lapoznék. Nincs több. Vége.
Mért írtad, istenem, mivégre?

Zelk Zoltán: Mivégre

◆ A középkorban és még az újkorban is Isten létezését vagy nem létezését filozófiai, logikai érvekkel igyekeztek megközelíteni. Korunkban már régóta nem ez a helyzet. Előtérbe kerültek az egzisztenciális kérdések, elsősorban az, hogy ha Isten van, akkor fogalmából következően jósgonosnak kell lennie – ám akkor miért van a Földön annyi szenvedés, bűn, rossz, miért van annyi emberi gonoszság és annyi katasztrófa? Hogyan engedheti meg ezt Isten, ha ő van és jó? A Biblia alapállításai közé tartozik az a kijelentés, amelyet rögtön az első lapokon, a teremtéstörténetben olvasunk (Teremtés könyve 1,26), hogy Isten az embert saját képére és hasonlatosságára teremtette. Ez többek között és elsősorban azt jelenti, hogy szabadnak, szabad akarattal bíró lénynek alkotta meg, és ezt a döntését soha semmilyen okból nem vonja vissza, nem változtatja meg. Ő Ádámnak, az embernek adta a Földet, hogy őrizze és gondozza, úrrá tette az embert a Földön az összes többi földi teremtmény felett. Ezt olyannyira komolyan gondolta, hogy a Földön csakis az történik, amit mi teszünk, amit az ember szabad akarattal tesz. Isten ebbe nem avatkozik bele. Azért, hogy Isten beleavatkozzék a Földi történésekbe, és megváltoztassa azokat, nagyon erősen kell imádkozni, nagyon komolyan meg kell őt kérlelni. De magától ilyet nem csinál. A Földön az történik, amit az ember szabad akarattal cselekszik. Az embernek ezt a szabadságát és Földi illetékességét Isten soha nem vonja meg. Ő előre, pontosan tudta, hogy a Földön lesz rossz, sok rossz lesz és sok gonoszság, tudta, hogy lesznek háborúk, kegyetlenségek, erőszak és haláltáborok, mégsem vette vissza a szabad akaratot, mert szabadság nélkül nem lenne szeretet. Hiszen szeretni csak szabadon lehet, parancsra nem; szabadság nélkül az ember nem lenne személy, csak gép. Gép, amely ugyan soha senkinek nem ártana, nem tenne semmi rosszat, de szeretni és szabadon akarni sem tudna. Így az egész teremtésnek nem

volna semmi értelme. De a teremtésnek, az életnek igenis van értelme, mert Isten az embert merő tiszta szeretetből, adni vágyásból teremtette, hogy a maga boldogságát, ami nem más, mint az élet túlsorduló teljessége, megossza az emberrel. Így az a helyzet, hogy a világban rengeteg rossz és szenvedés van, de van benne jó is, van benne szeretet, és az ember szabadon választhat, hogy azt a boldog életet akarja-e élni, amit Isten neki szánt, amikor megteremtette. A boldogság persze nem tévesztendő össze a kellemes élettel, nem okvetlenül a fájdalom és a szenvedés hiánya, amint egyes ókori sztoikus filozófusok vélték. Az ember szenvedések között is lehet boldog – különösen, ha a jóért, az igazságért szenved –, mert az boldog, aki képes szeretetet elfogadni, és szeretetet adni. Arról pedig, hogy akar-e boldog lenni, mindenkinek magának kell döntenie, Isten nem kényszerít senkit sem a jóra, sem a rosszra. Hogyha tehát ezt mondja valaki: Vajon Isten miért engedi meg ezt vagy azt a borzalmat, bűnt, gonoszságot, Isten felháborodva ezt feleli: „Én? Ti miért engeditek meg? Fenn az égben az történik, amit én akarok és cselekszem, de a Földön az van, amit ti, emberek tesztek.”

Ezt mondaná Isten, aki semmire nem kényszeríti az embert akarata ellenére, de a szavával útmutatást, nagyon pontos és részletes útmutatást ad neki az élet éléséhez. Hogy az ember megfogadja-e a tanácsait, azt Isten reá bizza. Reá bizza, de drukkolni persze a jónak drukkol, hiszen így szól a Második Törvénykönyv 30,19-ben: „Íme, ma elébed adtam jót és rosszat, életet és halált, áldást és átkot – de te válaszd az életet!”

Ennyit az erkölcsi rosszról, azokról a szenvedésekről, amelyeket az emberek okoznak egymásnak. De vajon mi a helyzet a természeti rosszal, azokkal a csapásokkal, amelyeket döntően természeti jelenségek, árvizek, földrengések, betegségek, járványok és hasonlók idéznek elő? Erről egy következő alkalommal lesz szó. ◆

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

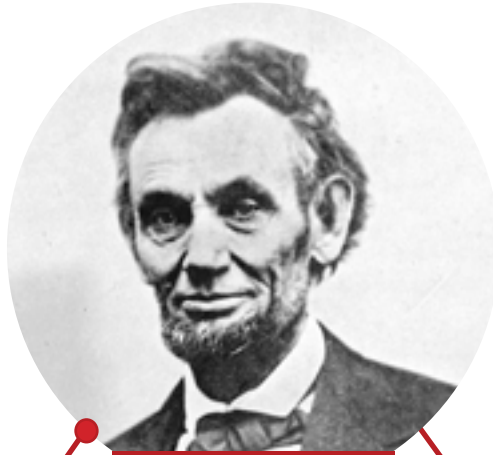
A SZÍNPADIAS MERÉNYLŐ

„Egyszerűen képtelen vagyok elhinni, hogy valaki rám lőtt, vagy szándékosan rám fog lőni azzal a kifejezett szándékkal, hogy megöljön.” Ezt mondta Abraham Lincoln amerikai elnök, miután egy ismeretlen rálőtt az elnöki rezidencia közelében. Kilenc hónappal később egy megszállott színész közvetlen közelről fejbe lőtte egy színház díszpáholyában.

- ◆ 1864-ben – az amerikai polgárháború csúcspontján – Lincoln elnök éppen Washington mellett, a Vén Baka Háza nevű villája felé lovagolt, amikor valahol a közelében eldőrdült egy lövés. Nem érzékelte pontosan, honnan jött a hang, és nem is látott senkit a közelben. A lova viszont ijedtében megbokrosodott, és az elnök csak nagy nehezen tudta megnyugtatni. Amikor hazaért, észrevette, hogy a kalapját is elveszítette a nagy ijedtségben. Másnap két katona visszament a helyszínre, ahol megtalálta a kalapot – a közepén egy golyó ütötte lyukkal. Lincoln nem akarta elhinni, hogy bárki az életére akart volna törni, és jobbnak látta eltitkolni az esetet a közvélemény elől – már csak a pánik elkerülése érdekében is.

Nem ez volt az egyetlen gyilkossági kísérlet ellene: az utolsó, sikeres merénylet előtt legalább ötször kísérelték meg a meggyilkolását. Volt olyan eltökélt gyűlölője, aki mesterlövészt küldött rá, másvalaki a Fehér Ház ebédlőjét akarta felrobbantani, egyikük a feldühödött déli tömeggel akarta megöletni, egy másik sárgalázssal fertőzött ingeket küldött neki. Nagyobb képzelőerővel megáldott vállalkozók mérges pókokkal töltött gombócokat vagy mérgezett tintát akartak neki küldeni.

A gyilkosságot végül a kor egyik ismert közéleti személyisége követte el, mégpedig a legegyszerűbb, legközvetlenebb módon. John Wilkes Booth az 1860-as évek ünnepeit színeszte volt: számos színházban sok nagy szerepet játszott el. Minden színházkedvelő ismerte a nevét, sőt, képeslapokról és képes albumokból az is felismerhette, aki soha életében színpad közelébe sem ment.

ABRAHAM LINCOLN

JOHN WILKES BOOTH

EDGAR HEROLD

SZEREPLÉSRE KÉSZÜLVE

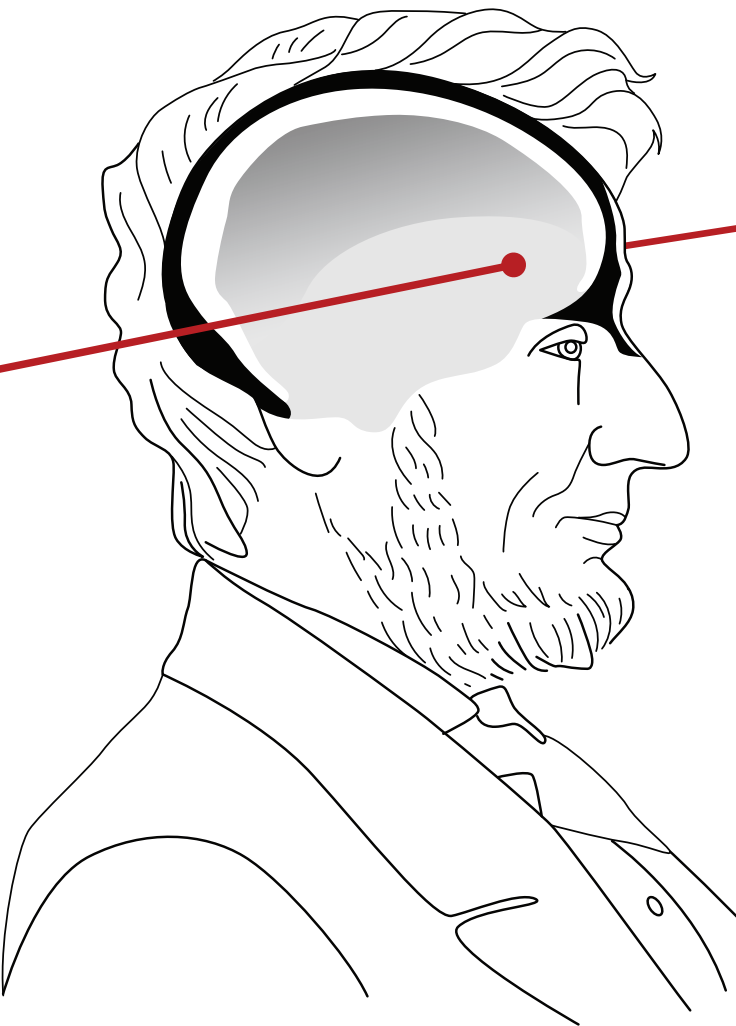
Booth apja Junius Brutus Booth Shakespeare-színész volt, akinek volt ugyan felesége, mégis tíz gyermeke született a szeretőjétől. A Marcus Junius név kifejezetten politikai töltetet hordoz, és szinte összeforrt a világtörténelem nagy merényleteivel. Ugyanígy hívták Julius Caesar egyik gyilkosát, a híres „zsarnokölő”, „apagyilkos” Brutust is. A kilencedik gyerek a John mellé a Wilkes nevet is megkapta – egy száz évvel korábban élt, botrányt botrányra halmozó brit politikusról.

John hamarosan jó kiállítású, daliás fiatalemberré nőtt, magas, atlétatermetű lett, és szorgalmasan képezte magát lovaglásban és vívásban. A kvékerek által fenntartott, bentlakásos fiúiskolában, ahová járt, kifejezetten népszerű volt. A tanárok kedvelték, bár úgy tartották, hogy meglehetősen lusta, és nem túl intelligens.

1852-ben, tizenégy éves korában ott is hagyta az iskolát, mivel sokkal jobban érdekelte a színészet és a politika. Két évvel később már arra is alkalma nyílt, hogy kipróbálja magát: küldötté választotta őt választási

kampányához a frissen alakult Nem Tudok Semmit Párt. Ez a furcsa politikai képződmény különböző ideológiákból összeverbuválódott, összeesküvés-elméleteket hirdető emberek laza közössége volt, és nem is lett hosszú életű az amerikai történelemben. Az 1854-es évben azonban váratlanul jól szerepeltek a választáson, és még néhány képviselőt is sikerült a törvényhozásba juttatniuk. Booth számára kiváló gyakorlat volt ez, hogy a való életben is próbára tegye kibontakozóban lévő előadói tehetségét. Klasszikus szövegeket tanulmányozott, és fáradságot nem ismerve tanulta, gyakorolta a retorika művészetét.

Egy évre rá, tizenhét évesen megkapta az első színházi lehetőségét: egy mellékszerepet a III. Richárdban. Az sem szegte a kedvét, hogy izgalmas elrontotta a rá osztott, néhány soros szöveget, és a közönség kifityült. Az elkövetkezendő években egyre több szerepet kapott, amelyeket óriási lelkesedéssel, teljes átéléssel játszott el, jeleneteit hatalmas gesztusokkal, merész ugrásokkal tarkította. Sokan ripacsnak tartották, aki feltűnősködésével ellopja a többi előadó jeleneteit, a közönség viszont

egyre jobban szerette. Komoly szerepekben is feltűnt, főleg Shakespeare darabjaiban. Nagy büszkeséggel lépett addigra már halott apja nyomdokaiba, és csatlakozott két bátyjához – az ifjabb Marcus Juniushoz és Edwinhez – az amerikai színházi világ felső régióiban. Az 1860-as évekre minden jelentős Shakespeare-főszerepet eljátszott. Sok kritikus Amerika legvonzóbb férfinak nevezte, istenadta tehetségnek, színészzeninek. Hamarosan igazi sztár lett belőle, és egyre jobban meggazdagodott.

A POLITIKA SZÍNPADÁN

Amikor 1861-ben kitört az Észak és Dél közötti polgárháború, John azonnal határozottan állást foglalt. Teljes mellszélességgel a konföderációt támogatta, kiállt a rabszolgatartó déli államok elszakadása mellett. Mivel a civil életben is imádott szerepelni, nem csinált titkot a politikai elveiből. Ennek következtében az északi szimpatizánsok ki akarták tiltani őt a színházakból, míg a déliek egyenesen istenítették.

Minden lehetséges csatornán kereste a kapcsolatot a rabszolgatartó államok prominens személyiségeivel, és fel is vette a kapcsolatot a titkosszolgálatokkal. Nagy valószínűséggel állítható, hogy kémként és kapcsolattartóként is tevékenykedett, mert minden erejével elő akarta mozdítani a konföderáció győzelmét.

Ennek a győzelemnek a legfőbb akadályát Lincoln személyében látta, és egyre jobban elhatalmasodó megszállottsággal elhatározta, hogy valami nagy tettel írja be magát a világtörténelembe. Kitervelt egy akciót, amelynek során hasonlóan eltökélt emberek segítségével elrabolja az elnököt a Vén Baka Házából, majd nagy számú déli hadifogolyért cserébe szolgáltatja vissza az északiaknak, amivel fellelkesíti a konföderáció híveit, és megnyeri nekik a háborút.

FÜSTBE MENT TERVEK

1863-ban Booth ezerötszáz ember előtt alakította a főgonosz szerepét egy Charles Selby nevű színész-dramáiról Márványszív című darabjában. A washingtoni Ford Színházba aznap ellátogatott Abraham Lincoln is, aki érdekes módon Booth egyik nagy csodálója volt. Az elnöki páholy a színpadon helyezkedett el, és csak egy korlát választotta el az ott játszó színészekről. A darab csúcspontján, amikor a negatív hős válogatott fenyegetéseket kiabál, Booth háromszor egymás után az elnököt fenyegette meg a mutatójával, mégpedig úgy, hogy majdnem megérintette az arcát. Lincolnt kifejezetten szórakoztatta az eset, és hivatalosan meg is hívta Bootht a Fehér Házba. Ő azonban – szándékos udvariatlansággal – mindenféle indok nélkül visszautasította az invitálást.

1864-ben, amikor Lincoln ismét hatalmas győzelmet aratott a választáson, Booth elkeseredett. Az emberlálás terve sehogyan sem akart konkrét formát ölteni. Aztán 1865 márciusában úgy tűnt, rámosolyog a szerencse, mert az elnök Washingtonban egy újabb színházi előadásra jelentkezett be. Az elszánt színész felsorakoztatta az embereit a várható elnöki útvonal mentén, de csalódnia kellett, mert Lincoln nem jelent meg. Inkább egy fogadásra ment – éppen abba a szállodába, ahol Booth is megszállt.

Egy hónappal később Észak megnyerte a polgárháborút, Lincoln pedig egy beszédén, amelyen Booth is jelen volt, bejelentette, hogy választójogot szándékozik adni a felszabadított rabszolgáknak. „Istenemre, ez lesz az utolsó beszéd, amit elmondott” – fogadkozott Booth. Megszállottan követte őt a közszerepléseiben, miközben tehetetlen dühében annyira elkeseredett, hogy magát kezdte ostromozni a déliek kudarcért.

ÖSSZEHANGOLT MERÉNYLETEK

Aztán mégiscsak elérkezett az a pillanat, amire várt. Az elnök megint színházba készült, mégpedig a washingtoni Ford Színházba, ahol Booth rendszeresen játszott, és ahol olyan otthonosan mozgott, hogy még a postáját is oda küldette. A Lincoln házaspáron kívül a győztes tábornok, Ulysses Grant és felesége is hivatalos volt az előadásra. Booth úgy érezte, hogy eljött az idő a leszámolásra. Értesítette három barátját, és megbízta őket két másik gyilkosság elkövetésével, valamint a szökés előkészítésével. Egy Lewis Powell nevű férfit elküldött, hogy ölje meg William H. Seward külügyminisztert, George Atzerodt feladata Andrew Johnson alelnök meggyilkolása volt, David Herold pedig elindult Virginia állam irányába, hogy lovakat és búvóhelyeket szerezzen a meneküléshez.

Maga Booth, akinek szabad bejárása volt a színházba, a Lincoln és Grant elleni merényletre vállalkozott. Meg volt győződve róla, hogy az állam legfőbb vezetőinek halálával káoszba taszítja a friss győzelmet ünneplő északi oldalt, és az utolsó utáni pillanatban még megfordíthatja a polgárháború végkimenetelét. Az előadás szünetében betért egy bizonyos Peter Taltavull kocsmájába a Ford Színház mellett, és megivott egy pohár whiskyt. Tíz óra után tíz perccel a színház épületébe ment, felsietett az emeletre, majd csöndesen belopakodott az elnök páholyába. Grant tábornok ugyan nem jött el, de az elnöki pár ott volt. Booth felemelte a pisztolyát, és közvetlen közlőről, hátulról fejbe lőtte a felesége mellett ülő Lincolnt.

BOOTH NAGYJELENETE

Az amerikai elnök biztonságára abban az időben nem vigyázott külön szervezet. Lincoln különben sem szerette az efféle felhajtást, soha nem vette komolyan a veszélyt. Alig fél évvel a merénylet előtt kineveztek ugyan egy négyfős testőrcsapatot a védelmére, ők azonban nem voltak vele a színházi páholyban. Ott volt viszont egy Henry Rathbone nevű őrnagy a menyasszonyával. Rathbone megpróbálta leteperni Bootht a lövés

után, de ő a nála lévő törrel könyöktől vállig felhasított a katona karját. Rathbone még ekkor is megpróbálta elfogni, és megragadta a zakója hajtókáját. Booth ennek ellenére kiugrott a páholyból, egyenesen a színpadra, bár földet érve eltörte a bokáját. De ez sem akadályozta meg abban, hogy eljuttassa élete leghatásosabb előadását. A véres törrel magasba emelve a közönség felé fordult, és fennhangon elszavalta a Caesart leszűrő Brutus szavait: „Sic semper tyrannis!” „Így jár minden zsarnok!” Ezek után a káoszt és a pánikot kihasználva egy színészbejárón át kimenekült a színházból. Az utcán egy lóval várt rá egy Joseph „Mogyoró” Burroughs nevű segítőtje, így el tudott szökni. Lincoln még élt, amikor kivitték a színházból, és jobb híján egy William Petersen nevű szabó házában fektették ágyba. Itt halt meg másnap reggelre.

Booth és David Herold Maryland és Virginia elhagyott területein bujkáltak, de nem sikerült biztonságos távolságba jutniuk. Sehol nem találtak segítőkire, mert a merénylet híre az elkötelezett Lincoln-elleneseket is elborzasztotta. Ráadásul megtudták, hogy a kormány százezer dolláros, azaz mai értéken mintegy félmilliárd forintos nyomravezetői díjat tűzött ki Booth fejére. A keresésükre küldött különítmény tizenkét nappal később egy farm dohánytároló csújrjében bujkálva talált rájuk. Herold megadta magát, de Booth azt kiabálta, hogy felveszi velük a harcot. Ekkor rágyújtották az épületet, majd egy Boston Corbett nevű őrmester nyakon lőtte a lángok között rohángáló merénylet. John Wilkes Booth nyaktól lefelé lebénuult, és három órával később meghalt.

A másik két merénylet nem járt sikerrel. Powell fegyvere nem sült el, ezért egy törrel próbálta arcon és nyakon szúrni a külügyminisztert. Seward életét az mentette meg, hogy nem sokkal korábban balesetet szenvedett, és a nyakmeregítővel feküdt az ágyában. A család összeszaldt, Powell pedig elmenekült. George Atzerodt ezalatt elveszítette a bátorságát, és ahelyett, hogy az alelnököt támadta volna meg, elment egy kocsmába, leitta magát, majd kivett egy szállodai szobát, és lefeküdt aludni.

A júniusban lezajlott tárgyaláson a három életben marad fő vádlottat halálra ítélték, majd felakasztották. Három másikat életfogytig tartó börtönre ítélték, és volt olyan is, akit felmentettek.

A figyelemre vágó John Wilkes Booth földi maradványait az utókor is megszemlélheti: harmadik, negyedik és ötödik csigolyája megtekinthető Washingtonban, az Országos Egészségügyi és Orvostudományi Múzeumban. ♦

SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
MAGYAR PÉLDAKÉPTÁR

A MAGYAR SZOPHOKLÉSZ

A 16. század dereka utáni hazai lutheránus reformáció hányattatott sorsú alakjának, **Bornemisza Péternek** sok üldöztetésben, harcban, magánéleti tragédiában volt része. Mégis gazdag életművet hagyott ránk a kibontakozóban lévő magyar nyelvű szépirodalom idejéből.

◆ KALANDOS ÉLET

Bornemisza nemesi felmenőkkel bír, a Máriaassy és a Balassi családdal is rokonságot ápoló gazdag polgárcsalád gyermekeként született Pest városában, 1535-ben. Szüleit 1541-ben, Buda török kézre kerülése idején elveszítette, így a Keleti Felvidéken és a Felső-Tisza-vidéken, nemesi családoknál lutheránus szellemben nevelkedett, 1548 és 1553 között pedig a kassai városi iskolában volt diák. Itt egy politikai indíttatású, Habsburg-ellenes diákcsinny miatt börtönbe is került, ám onnan 1553 végén, néhány hónapos raboskodás után megszökött. Ebből az időből való első írói alkotása, *Szent János éneke* címet viselő költeménye, amely a fennálló hazai állapotokat bírálja. Kassáról való szökését követően Huszt várában talált menedékre, ahol külföldi utazásra készülve írta *Cantio optima*, a latin cím dacára magyar nyelvű lírai versét, amelyben töröktől, némettől, nagyuraktól sanyargatott hazáját siratta el. 1557-től bejárta Itáliát, megfordult Padovában, Velencében, majd Németországban, a wittenbergi egyetemen Melancthon előadásait látogatta. Innen Bécsbe vezetett az útja, ahol Georg Tanner professzor útmutatása mellett még 1558-ban némileg átköltve lefordította Szophoklész *Élektiráját*. Lánglelkű lutheránusként bécsi tartózkodása idején, szállásán is prédikált, ami oda vezetett, hogy rövidesen távoznia kellett a városból. Hazatérve Magyaróvárra ment, ahol a nyomdáját akkor a városban működtető Huszár Gál mellé szegődött, aki kinyomtatta néhány írását. 1560-ben együtt költöztek tovább Kassára, ahol Bornemisza a lelkesítő állást vállaló Huszárnak famulusa, titkára lett. Amikor a városi hatóság Huszár Gált

Kép: Wikimedia Commons

Részlet Bornemisza Péter: *Ördögi kísértetek* című könyvéből

börtönbe záratta, csődületet szervezett a börtön előtt, a zűrzavarban pedig, némi falbontás árán megszöktette patrónusát, akivel Debrecenbe mentek. Bornemisza rövidesen innen is továbbállt. Bécsbe ment, ahol egy kalendáriumot jelentetett meg, közben pedig hivatalnoki állást vállalt a kancellárián. Némi lelki vívódást követően 1564-ben ezt az állást is otthagya úgy döntött, hogy a jövőben már csak lelkészi állást vállal. Így került még ebben az esztendőben Zólyomba, ahol annak ura, távoli atyafia, Balassi János tette meg udvari prédikátornak, egyben pedig fiai, Ferenc és a későbbi nagy költő, Balassi Bálint nevelőjének. Ura kíséretében jelen volt az 1569-es pozsonyi országgyűlésen is, ahol lelkesen prédikált a követek előtt, művei kiadásához pedig pénzadományokat gyűjtött. Amikor urát a következő évben összeesküvés vádjával letartóztatták, Galgócon, Julius Salm birtokán lett menedékre, ott lett prédikátor, sőt egy kisebb földbirtokot is szerzett. Innen költözött át Semptére, ahol a lelkészkedés mellett már egy kis nyomdát is berendezett,

a környékbeli lelkészek pedig szuperintendensükké választották. A hatóságok folyamatosan zaklatták, idővel pedig szilárd lutheránus meggyőződése és prédikátori sikerei miatt heves vitába keveredett Telegdi Miklóssal, a rekatolizációt Nagyszombatból szervező nagypréposttal, az esztergomi érsekség helynökével, aki ellen a később elvesztett Fejtegetés címet viselő írásában intézett támadást.

Közben magánéletében is csapások sorozata érte: 1576–77-ben feltehetően járvány következtében meghalt felesége, öt gyermeke és több közeli rokona, és ő maga is betegeskedett, 1579-ben pedig prédikátori tevékenysége miatt Bécsbe idézték, ahol börtönbe is került. Innen is megszökött, és Detrekő várába menekült, a Balassi család oltalma alá, élete utolsó éveit pedig a lelkészkedéssel felhagyva, csak az írásnak élve a közeli Rárbok, egykori nevén Nádasfő faluban élte le, és itt is halt meg 1584-ben. A szomszédos Széleskút, a mai Solosnica templomában temették, a Balassi család tagjai mellé.

A TEOLÓGUS ÉS SZÉPIRÓ

Bár nem egészen ötven évet élt, és sokat utazott, illetve menekült, Bornemisza Péter jelentős, részben teológiai, még inkább szépirodalmi életművet hagyott az utókorra. Költői alkotásai sorából az egyik legkorábbi, egyben egyetlen világi éneke a már említett *Cantio optima*, vagy kezdősora alapján *Siralmas énnéköm* kezdetű verse. Ez a rövid, csak hat háromsoros strófából álló, ritmikailag szabályos, szellemében Tinódi Lantos Sebestyén és Farkas András nemzetsírató verseit idéző költemény a haza és saját maga sorsa felett érzett fájdalom megszólaltatása, annak a reménynek a faggatása, amelyet híres refrénsora így fogalmaz: „Vajjon s mikor leszön jó Budában lakásom”. Bornemisza következő versei már kivétel nélkül vallásos tárgyú, saját vallomása szerint prédikáció számba menő költemények voltak. Utolsó költői műve az *Énekecske gyermekek rengetésére*, feltehetően gyermekeinek írt altatódal 1556-ból. Ezt követően azonban Bornemisza már csak mások énekeit rendezte *Énekek három rendben* cím alatt 1582-ben gyűjteménybe.

TRAGÉDIA MAGYAR NYELVEN

Irodalmi szempontból Bornemisza legértékesebb alkotása az *Elektra avagy Tragédia magyar nyelven*, amely 1558-ban Bécsben készült. A darab csak látszólag Szophoklész tragédiájának fordítása, valójában annak átírása, átdolgozása, önálló alkotás. Megírásához az ósztönzést az adta, hogy a szerző ebben az időben Georg Tanner Szophoklész darabjairól szóló előadásait hallgatta, aki valószínűleg

biztatta is fiatal tanítványát erre a munkára. Írói szándékát ő maga úgy fogalmazta meg, hogy a darab szolgáljon „keresztényeknek erkölcsöknek jobbításokra például”. Ebben a szellemben a kegyetlen fejedelem bűnhődésének történetéből kiiktatta az antik mitológiai elemeket, helyükre az isteni büntetés tényét, a bosszúálló, igazságosztó Isten tetteit állította. Magán az eredeti szövegen hol bővített, hol rövidített, új szereplőket és cselekményelemeket iktatott be. A kórus helyét nála egyetlen vénasszony vette át, a Mester alakjában pedig egy szigorú protestáns prédikátor jelent meg, aki Bornemisza nézeteit volt hivatott megfogalmazni. Új szereplő volt a darabban Parasitus, a 16. századi udvari talpnyaló jellegzetes figurája; a király és a királyné jelleme magyar főurakat formázott, a társalgások hangneme a korabeli udvari életet idézte. A darab fő témája a zsarnoknak való szembeszegülés, amelyet Elektra még az elbukás árnyékában is cselekvő elszántsággal vállal, Oresztész pedig a zsarnokölő tragikus sorsú alakjaként bukkan fel, míg végül a gonoszok, akiket Isten eleve erre szánt, elszenvedik megérdemelt büntetésüket.

VÉDELEM A GONOSZ ELLEN

Bornemisza késői műve a *Postillák* címet viselő, ötkötetes, csaknem hétezer oldalt megtöltő gyűjtemény. A szerző, aki rendszeresen és sokat prédikált, 1567-től kezdte összegyűjteni beszédeit, amelyek a teológiai mondandó és az oktató szándék mellett jól kidolgozott irodalmi alkotások, apró történetek, mininovellák, egyben fontos adalékok a kor történetéhez. A szerző, aki kiindulás gyanánt egy-egy bibliai epizódot választ, mondandóját azonban saját korába is áttemeli, erkölcsi védelmet kínál a gonosz, a kísértések ellen. Ehhez az anyaghoz csatolta 1578-ban *Ördögi kísértések* című írását, amely éles hangú társadalomkritikája volt korának, egyben súlyos világnézeti és erkölcsi dilemmák elemzése. A gondolatmenet szerint az ördög szakadatlanul körbe jár a világban, hogy kísértéseivel vigye romlásba az embereket, szavára pedig főleg a gazdagok, a nagyurak hallgatnak, hiszen ők azok, aki elmerülnek a fősvénység, a bujaság, a hatalmaskodás vétkében. Róluk mondott, a reformátorok erkölcsi szigorát tükröző ítélete szerint ők a „sok bálványozó paráznák, sok tolvajló és dúló latrok, fosztó tisztartók és urak, sok dözsölő részegek, sok megvakult undok pogányok, kiket ugyan pórázon hordoz az ördög, mint tulajdonát”. Bornemisza élete alkonyán még kiadta korábbi munkája folytatása képpen *Folióposztilla* című újabb beszédgyűjteményét, amelyben az év minden vasárnapjára szóló evangéliummagyarázatait adta közre. ♦

SZÖVEG –
FUTÓ ISTVÁN

SOROZAT –
LEZSER

MIÉNK EZ A CIRKUSZ

◆ Tudod milyen az a fajta utazó cirkusz. Villanyoszlopokra, buszmegállóba rakják ki a megfakult plakátjaikat. Balaton-parti helyeken állítják fel a sátraikat, általában valami sebtében lekaszált réten, egy nagyobb üzlet parkolójában vagy a helyi focipálya mellett, és hangosbemondós autóval köröznek, úgy hirdetik az aznapi szenzációs előadást.

Na, ez is egy ilyen volt. Egy olyan kisebbfajta cirkusz, lovak és elefánt nélkül, ütött-kopott sátorral, a focipályánál. Nem lehetett őket kihagyni. A rekkenő nyári hőségben gyűltek a nézők, izgatott, naptejfel be kent gyerekek és szüleik.

Az előadás a maga módján lenyűgöző volt. Összesen négy fellépőt láthatott a közönség – családi vállalkozásnak tűnt ez a kis társulat. Egymást váltva adták elő a különböző számokat. Volt zsonglőr, bohóc, artista, erőművész és kutyaidomár, sőt, még a késdobálót és bájos segítőjét is ők alakították. A gyerekek ezt talán észre sem vették, a felnőttek viszont azon gondolkodtak, hogy vajon hogyan tudnak ilyen gyorsan átöltözni egy-egy újabb számhoz.

A műsor végén aztán kijöttek meghajolni, lelkesedésük feledtette a csillogó kellékeket, a zenekar vagy az elefánt hiányát. A közönség tapsolt, utána pedig elkezdődött a tombolasorsolás. Néhány apró ajándéktárgy talált gazdára, a bohóc cilinderéből húzták ki a belépőkön található számokat.

A végén egy négyéves forma fiúcska sűrű könnyek közt várta, hogy kijusson a sátorból. A társulat oszlopos tagja, az erőművész-bohóc, zsonglőr-késdobáló, sofőr és társulatvezető odalépett hozzá. Kiderült, hogy a kisfiú a piros pöttyös gumilabda miatt sírdogált, amit nem ő nyert a tombolán. A férfi egy percet kért, és a pódium mögé sietett. Előhozott egy másik pöttyös labdát, ami körülbelül egy gyerekbelépő árába kerülhet, és a kisfiú kezébe nyomta.

Az édesapa szerette volna kifizetni a labdát, de a férfi nem hagyta. „Innen gyerekek nem mehetnek el sírva” – mondta. ◆

AUGUSZTUSI KIMENŐ

Részlet a WolfWalkers című filmből

KECSKEMÉTI ANIMÁCIÓS FILMFESTIVÁL

Idén 15. alkalommal rendezik meg az ország legnagyobb animációs seregszemléjét, a nézőket egész estés filmek, rövidfilmek és tévésorozatok várják. A programban ezúttal különösen nagy hangsúlyt kap az 50. születésnapját ünneplő Kecskemétfilm, amelynek olyan sorozatokat köszönhetünk, mint a hungarikummá választott Magyar népmesék vagy a Vízipók-csodapók.

Kecskemét, 2021. augusztus 11–15.

TELIK – EGY ÓRA AZ ÉLETEDBŐL

A szakdolgozatból született előadást augusztus végén mutatják be Márfi Márk játékával. Márk a koronavírus-járvány idején, a karanténban írja záródolgozatát – a diploma előtt álló színészeknek sosem volt még ennyi koncentrált idejük egy írásbeli feladatra, ez mindenképpen nagy változás.

„Bezártság, magány, feszültség, egymáson levezetés van. Édesanya, édesapa van. Szomszéd nincs, a postás nem jár. Munkás emberek vannak, de az nem számít, mert ők pénzért vannak itt. Háromkilométeres körzetben egy árva lélek sincs. Hétféje nincs. Ünnepnap nincs. Nyaralás nincs. Munka van. Munka van. Munka van.” (részlet az előadásból)

**Budapest, LÓVASÚT Kulturális és Rendezvénytér,
2021. augusztus 30.**

KÉPMÁS-ESTEK

Szentendrén

Helyszín:
ÚjMűhely Galéria
Szentendre

12

Augusztus

19:00

Kortárs ékszerek

Vendég: **Vanyovszki Mária**
stylist és coach

27

Augusztus

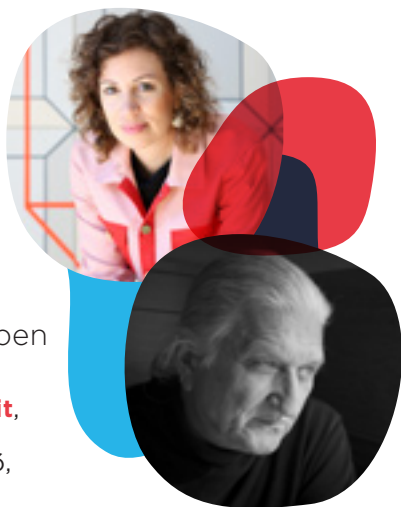
19:00

Művésztelpek régen és ma

Az ArtKert
Összművészeti
Fesztivál keretében

Vendégek:

Horváth Lóczy Judit,
képzőművész és
Baksai József festő,
képzőművész

Regisztráció és belépési információk:
kepmas.hu/kepmas-est

FŐTÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

KÉPMÁS-ESTEK

a Várkert Bazárban

Helyszín:
Várkert Bazár
Százarárok Színpad

30

Augusztus

18:00

Szülők nehezített pályán

Hogyan lehet gyermeket nevelni és felelősséget vállalni nehéz helyzetekben? Kire támaszkodhat az egyedülálló szülő?

Vendégek:

Nagy Anna, az Egyszülős Központ vezetője
és **Hegedűs Réka**, az Otthon Segítünk
Alapítvány vezetője

A beszélgetés után a **Floridai álom** című
amerikai drámát vetítjük le.
(111 perc, R.: Sean Baker)

Regisztráció: **kepmas.hu/kepmas-est**

FŐTÁMOGATÓ:

RENDEZŐK:

TECHNIKAI PARTNERÜNK:

AUGUSZTUSI KIMENŐ

Diana Lelonek: Pet-environment
(from the series "Center For Living" 2017)

LASSÚ ÉLET. RADIKÁLIS HÉTKÖZNAPOK

A nemzetközi csoportos kiállítás állásfoglalás és közvetlen reakció napjaink égető globális kérdéseire.

Az alkotások egy része a környezetterhelő és kizsákmányoló gyakorlatokat veszi górcső alá, mások a jövő kihívásaira kínálnak utópisztikus modelleket, némelyek pedig művészetfogyasztási szokásaink megváltoztatására készítetnek.

A tárlat reagál arra is, hogy a lassú élet a Covid-19-járvány következtében egyik percről a másikra mindennapi valósággá, a globális világ kényszerű működésmódjává változott.

**Budapest, Ludwig Múzeum,
2021. szeptember 5-ig**

PARAFRÁZISOK

Fazakas Júlia még a karantén alatt határozta el, hogy híres festményeket egy szál mobillal, az otthonában talált tárgyakból, némi sminkkel, ügyes utómunkával és sok-sok kreativitással reprodukál. A naponta megjelenő újabb és újabb képeknek hamarosan hatalmas rajongótábora lett a Facebookon.

A parafrázisokat most nagy felbontásban, az eredeti alkotásokkal párba állítva nézhetjük meg a Városmajori Szabadtéri Színpad körül.

**Budapest, Városmajori Szabadtéri Színpad
2021. augusztus 31-ig**

EMELNÉ A MINIMÁLBÉRT?

TÖLTSE KI A NEMZETI KONZULTÁCIÓT!

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON zoológus

SOROZAT –
ÁLLATOK KÖZELRŐL

SAMU ÉS CSALÁDJA

Már a három hónapos kort is betöltötte Samu, a budapesti állatkert kiselefántja. Ha lehet ilyet mondani, ebben az életkorban még bájosabb, mint újszülöttként, hiszen még mindig igazán kicsinek mondható, de már nemcsak csetlik-botlik anyja hasa alatt, hanem egyre magabiztosabban ismerkedik a külvilággal.

AZ ÁZSIAI ELEFÁNT AGYARA INKÁBB CSAK HARCÍ DÍSZ ÉS PÁRBAJFEGYVER, az afrikaié viszont evőeszköz is, hiszen a száraz szavannán gyakran a baobabfák kérgét kell megcsapolnia, lehántania vele. Ezért nemcsak a bikának, hanem a tehénnek is szüksége van rá.

- ◆ A Szent György napjának hajnalán világra jött kis ormányos a nyolcadik Budapesten született elefántborjú. Az eseményt filmre is vették, és a felvétel látható a világhálón. A kívülálló szemével talán brutálisan durvának tűnik az, ahogy az anyja bánik az épphogy világra pottyant, jó nyolcvan kilós csöppséggel: oszloplábai-val lökdösi, rugdossa, ormányával görgeti, míg fel nem tápázkodik. Ám a húszéves Angele tapasztalt elefántmama, aki pontosan tudja, mi kell ahhoz, hogy az újszülöttnak meginduljon a légzése, felpezsdüljön a vérkeringése, és képessé váljon megállni a lábán. Nagyobbik fia, a három és fél éves Arun is jelen volt az ellésnél: eleinte kissé zavartan téblábolva, tisztes távoból figyelte az eseményt, ám amikor öccse megtalálta anyja emlőjét, és szopni kezdett, nem tudta megállni, hogy oda ne tolakodjon ő is, hiszen a mozgó tejszárdá korábban az ő kizárólagos rendelkezésére állt...

KIÉ A CICI?

Az elefánt ormánya nagyon sok mindenre jó: lehet vele fűvet tépdetni, gyümölcsöt szedni, zuhanyozni vagy porfürdőt venni, különféle tárgyakat felemelni vagy hajigálni, viaskodni vagy barátságosan „kezet fogni” – az elefánt még az ivóvizet is az ormányába szívja fel, és onnét fröcsköli a szájába. Egy dolgot nem lehet vele csinálni: szopni. Az elefántborjú kurta kis ormányát félreahajta, a szájával cumizza a tejet anyja emlőjéből, amely nem a hátsó lábai közt található, mint a tehén tőgye, hanem a mellkasán, mint az emberé. Arun az első napokban időnként féltékenyen bedugdosta az ormányát Angele hóna alatt, miközben öccse szopott, sőt, még az is előfordult, hogy megpróbálta eltolni a kicsit az anyja mellől, és kettejük közé furakodni, de Angele éles trombitálással rendre utasította. Ettől eltekintve igazán jó testvérnek mondható: kezdettől fogva kedvesen tapogatta ormányával kistestvérét, akivel most már egyre jobban lehet játszani is.

CSALÁDI FÜRDŐZÉS

A kicsi ugyanis, aki a közönség szavazatai alapján a Samu nevet kapta, egyre bátrabban bocsátkozik újabb kalandokba. Már ismerkedik a szilárd táplálékkal is, és játékos birkózásával szinte már kifárasztja bátyját. Szeret pancsolni a medencében is, melybe azért a biztonság

A kiselefánt, amint anyukája, Angele és bátyja, Arun közrefogva óvják

A KÖZHIEDELEM SZERINT AZ ELEFÁNT DÜBÖRGŐ LÉPTEKKEL JÁR, ez azonban nem igaz. Lábujjainak csak a hegye érinti a talajt, mögötte pedig nagy zsírpárna helyezkedik el, erre lép, így szinte semmi hangot nem ad.

kedvéért még csak kis vizet töltenek a gondozók – Arun nagy bánatára, akinek számára a tavalyi nyár legszebb pillanatai voltak a nagy fürdőzések az apjával. Az öttonnás elefántbika úgy hancúrozott fiával a medencében, mint egy gyerek, hol teljesen alábukva, hogy csak az ormánya emelkedett légzőpipaként a felszínre, hol felszívva a vizet, és bő sugárban zuhanyként fecskendezve mindkettejük (sőt, ha Angele is velük tartott éppen, akkor hármójuk) fejére. Most pedig se nagy víz, se apa, hiszen amíg Samu ilyen kicsike, addig Assam, a bika külön lakosztályban tölti a napjait.

JÁTÉK APÁVAL

Emberi szemmel talán nehezen érthető, miért kell az apát elválasztani a családtól, ám a természetben az elefántbikák nem élnek együtt a csordával, hanem magányosan barágnak, és csak a párzási időszakban keresik fel a teheneiket, akik nőivarú rokonaikkal és borjaikkal alkotnak közösséget. A budapesti állatkert szerencsésnek mondhatja magát, hogy ilyen jó kapcsolat jött létre apa és fia között: egyáltalán nem törvénytörő, hogy az állatkerti elefántbikákat összeeresszük a borjaikkal. Assam azonban valósággal mintaapának mondható: látható örömmel, emellett nagy gondnal és türelemmel játszik a fiával, elnézően hátrálva, ha csemetéje homlokával nekifeszül a térdének, és megpróbálja eltolni hegyomlásnyi apukáját. De mivel az elefántbika arra azért nincs beprogramozva, hogy egy alig mászás kis vakarcs szaladgáljon a lábai között, hát akár véletlenül is kárt tehetne a kicsiben, ezért ahogy előzőleg Arun, most Samu is másfél éves koráig csak a rácsos kapun át ismerkedhet az apjával.

AZ ELEFÁNTOK KOMMUNIKÁCIÓJUKHOZ FELHASZNÁLNAK AZ EMBERI ÉRZÉKELÉSTARTOMÁNYNÁL JÓVAL MÉLYEBB, ún. infrahangokat, valamint a talaj rezgéseit is. Így akár kilométerekről is tudnak üzeneteket küldeni egymásnak.

AGYARÁN SZÓLVA

Három és fél éves korára Arun súlya megközelelti az egy tonnát, és már kezd kiserkenni az agyara is, bár ha az apjára üt, akkor látványos agyarakkal ő sem fog büszkélkedni majd. Míg ugyanis az afrikai elefántok közt a tehenek is agyart viselnek, addig az ázsiaiaknál a bikák sem mindig. Állatkertben az agyar hiánya inkább előnynek mondható, még ha az agyaras bikák mutatósabbak is. A budapesti állatkert előző elefántbikája, Arun – akinek emlékére a most cseperedő ifjú bika is a nevét kapta –, jókora agyarakkal rendelkezett, ám fogászati kezelése sok bonyodalommal járt. Így talán nem is baj, hogy Assam nélküli ezt a harci dísz – bár valójában neki is, sőt Angele-nek, a tehénnek is van agyara, csak olyan apró, hogy nem látszik ki a szájából, legföljebb akkor, ha felemelt ormánnyal szedegeti a szénát a mennyezetre akasztott kosárból.

ELEFÁNTISKOLA

A szénát az elefántok azért kapják a mennyezetre akasztva, hogy elfoglalják magukat a kosárból való kiszedegetésével, így nem unatkoznak. További előny, hogy a kosárból annyit szednek ki, amennyit épp elfogyasztanak, így a maradékot nem tapossák szét, vagy potyogtatják tele trágyával – hiszen napi 100-150 kg takarmány elfogyasztása komoly mennyiségű trágya termelésével jár. További unaloműzőként gondozóik mindennap gyakorlatoznak is az elefántokkal, akik egy-egy almáért cserébe szívesen végrehajtják a feladatokat. Rendszeresen eljátszszák velük az állatorvosi vizsgálat mozzanatait is, a fogak és a lábak vizsgálatától egészen a vérvételig. Samu, a kiselefánt még alig született meg, és máris iskolába jár – de ahhoz még sokat kell nőnie, hogy ő is elérje a szénát a mennyezeten logó kosárban. ♦

Samu portréja

AZ ELEFÁNT NÖVÉNYEVŐ, DE NEM KÉRŐDZŐ, NINCS ÖSSZETETT GYOMRA, EMÉSZTÉSE EZÉRT NEM TÚL HATÉKONY. Ürülékében rengeteg félig emésztett növényi rost marad, ezért nagyon értékes trágya. Az emésztőrendszerén áthaladt magvak könnyebben kicsíráznak, így részt vesz számos növény terjesztésében.

HALLGASSUK MEG EGYMÁST!

KONZULTÁCIÓ A JÁRVÁNY UTÁNI ÉLETRŐL

A NEMZETI KONZULTÁCIÓ 9. KÉRDÉSE

► Soros György által finanszírozott szervezetek széles körű nemzetközi támadást indítottak Magyarország ellen a gyermekek védelméről szóló törvény miatt. Ez a törvény megtiltja a gyermekekre irányuló szexuális tartalmú propagandát az óvodákban, az iskolákban és a gyermekek számára elérhető médiában. **ÖN MIT GONDOL?**

TÖLTSE KI A NEMZETI KONZULTÁCIÓT!

A konzultációs kérdőíveket postai úton kézbesítjük, emellett kitölthető az interneten is (nemzetikonzultacio.kormany.hu).

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

SZÖVEG –
VÉSSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

Mosom kezeimet!

Vizet hozatott, s a nép szeme láttára megmosta kezét: »Ennek az igaz embernek vére ontásában én ártatlan vagyok« – mondta. – »Ti lássátok!«

(Mt 27, 23)

- ◆ Hát tehetek én arról, hogy már csecsemőkoromtól helytartónak neveltek? Hároméves se voltam, amikor rám bíztak egy óriási terem tele rabszolgával, nekem kellett felügyelnem, hogy tiszta legyen, meg kitalálnom a berendezést. Amikor kiserkent a bajszom, megtettek egy kisebb római kerület kormányzójává, de nem volt egy évem se beletanulni, mert fellázkodtak apám ellen a rá bízott afrikai gyarmatállamban, és lefejezték, úgymint mehettem a helyére én.

Nekem senki se panaszkodjon arról, hogy ő nem szabad, ugyanis a birodalom legutolsó rabszolgája is szabadabb, mint én. Vagy dönthettem talán arról, hogy ebbe az Isten háta mögötti porfészekbe jöjjenek, ahol tízféle vallás és népcsoport veszekszik egymással naphosszat az állandó kánikulában? Olyan ez a tartomány, mintha összezárnának tíz ragadozó állatot egy túlfűtött, szűk ketreche, és nekem itt kell rendet tartanom. Persze ettől még letérdeltem a császár elé, és ahogy kell, tisztelettel megköszöntem a küldetést. Próbáltam volna nemet mondani neki! Rögtön halálra ítélt volna, csak hogy példát statuáljon. Neki ez nem nagy ügy, küld valaki mást helyettem, a feleségemet meg eladja rabszolgának.

Csak látszat, hogy szabadon dönthetnék bármiről is. Ide hozták ezt az embert például, hogy ítéljem el, pedig nyilvánvalóan ártatlan. Tény, hogy örült, hisz egyetlen mondatával megmenthetné magát: csak ki kéne mondania, hogy nem ő az Isten fia. Egyetlen mondatocska, és mehetne Isten hírével! Ennyit várnak tőle, de ez a szent bolond valami elvtől vezérelve nem hajlandó rá. Hát tehetek én róla, hogy nincs ki a négy kereke? Ha szigorúan nézzük a törvényeket, el kellene engednem, hisz teljesen ártatlan. Viszont ha ezt teszem, az elfogói lázadást szítanak, a császár pedig a fejemet veszi. Márpedig megdögleni rohadtul nem akarok, nekem a túlélés az első. Ez az én igazságom.

Értsd meg, hogy ha szabadon engedlek, akkor nekem is annyi, mert én sem vagyok szabad, ezt mondtam annak az embernek. Mélyen a szemembe nézett, de nem válaszolt semmit. Kimentem az elfogói elé, és kértem egy vízzel teli tálal. Ti ölitek meg, nem én, tiétek a felelősség, mondtam nekik, majd megmostam a kezeimet, és kiadtam a parancsot a századosnak. ◆

MAGYAROK KÖZÖSSÉGBEN

ITTHON ÉS A NAGYVILÁGBAN

A Képmás Online cikksorozata:
www.kepmas.hu/magyarok-kozossegeben

KÉSZÜLT
A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG

2021
A NEMZETI
ÚJRAKEZDÉS
ÉVE

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

HIT ÉS EMLÉKEZET

Nagy sebességre kapcsolt a nyár elején a könyvkiadás. Már megszokásból is, hiszen *Supka Géza* 1928-as ötlete nyomán minden évben ekkor rendezik meg az Ünnepi Könyvhetet. Bár idén a könyvünnep szeptemberre tolódik, a boltokat már elárasztották a szebbnél szebb kiadványok.

◆ **EMMANUEL CARRÈRE ISTEN ORSZÁGA** című esszéregényének megragadó borítóján (*Szabó Levente* munkája) a Golgota felé tartó, kereszt alatt roskadozó Krisztus látható vörös fényben, alatta fekete földön a cím és a szerző. A gyanútlan olvasó, aki újabb Jézus-regényt vár, csalódní fog. Aki modern hitbuzgalmi remeklést, még inkább. Ez a könyv egy híres író vallomása, egy hajdan buzgó katolikus, mindennapos áldozó és rózsafüzéért morzsoló értelmiségi számvetése a hittel, illetve saját életével. Carrère vallásos korszakában naponta olvasta és jegyzetekkel látta el az Újszövetséget. A sok-sok füzetnyi anyagot immár kétkedőként újra elővette, és megírta a négy evangélista, valamint *Szent Pál* és tanítványai portréját. Tette mindezt történeti munkákra, tudós egzegézis tanulmányaira támaszkodva. A bőséges ismeretanyag birtokában kézen fogja az olvasót, hogy együtt fedjék fel a titkokat, miért a hasonlóságok és miért a különbözőségek a szövegekben. Ki mit emel ki Jézus életéből és tanításából, ki akar pontos krónikás lenni, ki dolgozik szinte szépíróként, ki kihez akar szólni, ki miben látja küldetését. Kitér arra, miként vetélkedtek egymással a tanítványok, ki milyen előképzettséggel látott munkához. A könyv két legszebb fejezete *Szent Pálról* és *Lukácsról* szól, a két „értelmiségiről”, akik nem csupán krónikások voltak, hanem kiváló írók, ihletett költők.

Carrère-rel nem kell mindenben egyetérteni, sőt. De az feltétlenül nagy érdeme a könyvnek, hogy az Újszövetség szépségét és gazdagságát elének tárja, hogy segít értelmezni a krisztusi tanítást akár *Szent Pál Szeretethimnuszában*, akár a *Lukács* által elővezetett tékozló fiú történetében. Aki ezt az esszéregényt elolvassa,

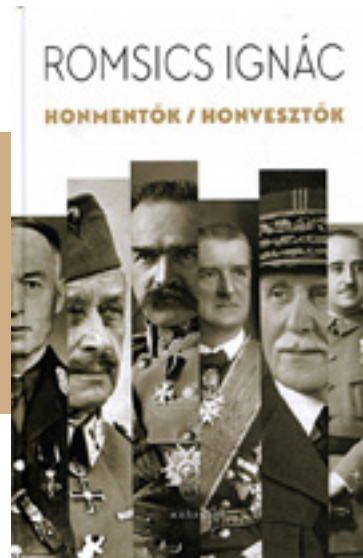
minden bizonnyal kézbe veszi a Szentírást. Hívőként és kételkedőként is.

Nincs ebben a műben hamis pátosz, de van olykor irónia és humor. *Lőrinszky Ildikó* fordító és *Takács M. József* szerkesztő nagyszerű magyar szöveget adott a kezünkbe. (*Helikon Kiadó, 4999 Ft*)

PILINSZKY JÁNOS ÖNÉLETRAJZAIM Száz éve született, negyven éve halt meg a XX. századi magyar költészet egyik legnagyobb alakja, akinek életművét 2015 óta a Magvető Könyvkiadó jelenteti meg példás gondossággal. A mostani, *Pintér József* által tervezett gyönyörű kötet tisztelgés a hitében soha meg nem ingó, az önkifejezés lehetőségeit kereső, és bennük folyton kételkedő nagy költő emléke előtt.

Pilinszky János laikus rajongói, akik azt hitték, hogy mindent tudnak a kedvenc szerzőjükéről, ne keseredjenek el, nem mulasztottak el semmit, nem született meg az ő tudtuk nélkül az önéletrajzi regény. Csak egy notesz került elő, amely a készülődésről tudósít, apró feljegyzéseket közöl. Ezek köré építette fel a szöveggondozó *Bende József* a könyvet, kiegészítve e megnyilatkozásokat a hajdan folyóiratokban megjelent rövid novellányi fejezetekkel, interjúrészletekkel, jegyzetekkel. Kétségtől mentesen terveve volt véve az *Önéletrajzaim*, a költő előleget is kért kiadójától, és 1983-ra ígérte a kézirat leadását, de a betegség és a halál közbeszólt. Így nem született meg a magyar irodalom egyik legizgalmasabb vállalkozása, amely különböző figurák bőrére bújva meséli el az életet.

(*Magvető Könyvkiadó, 2999 Ft*)

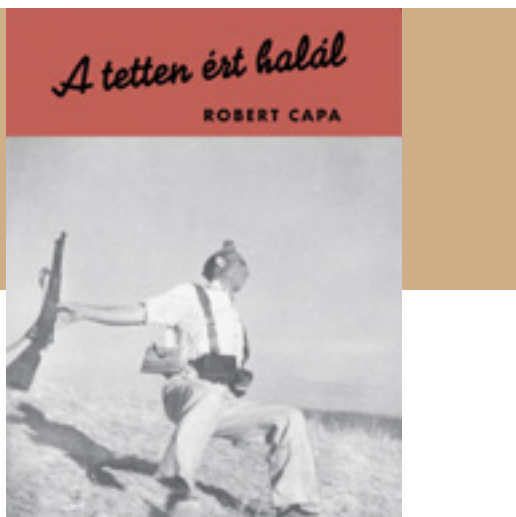
ROMSICS IGNÁC HONMENTŐK/HONVESZTŐK

című kötete hat nagyszabású portrét tartalmaz a XX. századi történelem olyan alakjairól, akiknek megítélése ma is indulatokat gerjeszt az illetők hazájában, és persze a világban is. Mind a hatan katonaként kezdtek, az első nagy háborúban tüntették ki magukat, és komoly kultusszal övezett közjogi méltóságként jutottak pályájuk csúcspontjára. A lengyel *Piłsudski* kivételével megélték a második világháborút, amelynek befejeztével (*Franco* kivételével) ítéletet mondtak felettük. Kettőn voltak közülük – az agg *Philippe Pétain* és *Ion Antonescu* –, akiknek bíróság előtt kellett vádlóikkal szembenézniük.

A szereplők: *Báró Carl Gustav Emil von Mannerheim*, akit 1918-ban és 1944-ben is Finnország kormányzójává választottak; *József Klemens Pilsudski*, aki 1918 és 1922, valamint 1926 és 1935 között állt Lengyelország élén; vitéz *Nagybányai Horthy Miklós*, aki 1920-tól 1944-ig Magyarország kormányzója volt; *Ion Antonescu*, aki 1940 és 1944 között volt Románia konduktóra, teljhatalmú ura; *Francisco Franco*, aki a polgárháború után 1975-ben bekövetkezett haláláig, azaz 39 évig irányította Spanyolországot; *Philippe Pétain*, aki 1940 és 1944 között vezette a németek által meg nem szállt Franciaországot.

Romsics a tőle megszokott higgadt visszafogottsággal mutatja be az életutakat, az adott ország helyzetét, felhívja a figyelmet, hogy a társadalmak nagy része az utóbb „tetemre hívott” – némelyikük esetében egyértelműen diktátornak tartott – országvezetők bizonyos lépéseivel egyetértett. Jóval nehezebb kérdés, hogy ezek a politikusok mikor lépték át a Rubicont, hogy a köréjük épült kultusz hogyan homályosította el látásukat. Romsics világosan rámutat a kritikus pontokra. A parlamentarizmus adta lehetőségek csökkentése, az ellenzék ellehetetlenítése ideig-óráig megkönnyíti a kormányzást, sőt az országépítést is, de végzetes hibákhoz vezet. Bűnbakkereséshez, közvetve olyan vétkekhez, mint a zsidóirtás (Spanyolország kivételével mindenütt, bár más-más intenzitással), felsorakozáshoz a hitleri Németországhoz.

A kiváló történészt az izgatja, hogy a letűnt országvezetők, kormányzók kultusza miként éledhetett újra a XXI. században. Mert tagadhatatlan, hogy mindenütt vannak híveik. *Mannerheim* és *Pilsudski* esetében ez nagyon is érthető, hiszen ők – esetleges vagy vélhető hibáik ellenére – országmentők voltak. De a többiek? ➤

Romsics nem fogalmaz élesen, csak mi jegyezzük meg, hogy a győztes baloldal, mint a történelem során oly sokszor, „túltolta” a leszámolást, a megbélyegzést. Nem figyelt a nemzeti érzésre, nem vett figyelembe mentő vagy enyhítő körülményeket.

Romsics Ignác világos vonalvezetésű, kitűnő könyve sokat segíthet a történelmi tisztánlátásban.

(Helikon Kiadó, 4499 Ft)

ROBERT CAPA A TETTEN ÉRT HALÁL című albuma, amely három, a spanyol polgárháború eseményeit megörökítő fotóriporter (köztük önmaga) képeihez fűz kommentárokat, a baloldali elfogultság egyik iskolapéldája. A *Lenin* által hasznos idiotáknak nevezett értelmiségiek, művészek a harmincas évek közepén úgy vélték, személyes jelenlétükkel is segítik a spanyol szocializmus megteremtését. Harcolnak úgymond a fasiszták ellen, akiket Német- és Olaszország támogat. Hogy ott voltak Spanyolországban a Komintern által toborzott nemzetközi brigádok, és a Szovjetunió is küldte, egyre küldte a fegyvereket? Erről nem voltak hajlandók tudomást venni. A papok és apácák tömeges lemeszárlásáról sem.

Az 1913-ban Friedmann Endreként Budapesten született Robert Capa nemzetközi hírnevét spanyol polgárháborús képeivel alapozta meg. Kétségkívül halált megvető bátorság kellett ahhoz, hogy a fronton is fényképezzen (kedvesét, *Gerda Tarót* ott érte a halál). Hogy milyen mester volt, az ebből az 1938-as kiadás reprintjéből nehezen állapítható meg. Az azonban bizonyos, hogy remekül, hatásosan fogalmaz,

nagyszerűen szolgálja a köztársasági ügyét. A tetszetős albumot a másik világhírű fotós, *André Kertész* tervezte.

(Park Kiadó, Fordította: Lukács Laura, 8950 Ft)

SZÖRÉNYI LÁSZLÓ ÉLJEN KUN BÉLA! SUZY NIMFOMÁN – KÖVETJELENTÉS

Magyarország 1991 és 1995 közötti római nagykövete, aki nem mellesleg a legsokoldalúbb irodalomtörténészünk, novelláknak nevezi emlékező írásait, amelyek itáliai négy évét idézik fel. Az ifjú olvasók talán nem tudják, hogy ez az időszak volt a magyar diplomácia egyik aranykora, tudniillik csupa kiváló tudós, műfordító, irodalmár képviselte a fontosabb országokban hazánkat. Remekül beszélték a nyelvet, ismerték a történelmet, a kultúrát. A fogadó nemzetek el voltak ragadtatva. Szörényi Lászlót is imádták, különböző országok Rómában működő nagykövetei nagyra becsülték, ám beosztottjai, akiket nem lehetett gyorsan lecserélni, sűrűn csóválták a fejüket. Minek ennyit nyüzsögni, emigránsokat fogadni, műemlékek helyreállítása ügyében buzgólkodni? A régi budapesti káderek is ott tettek be az új nagykövetnek, ahol tudtak. A diplomáciai kalandok, olykor kínos pillanatok kacagtatóan mulatságosak. Még *Horn Gyula* 1994-es érkezése is. Ő természetesen mélyen lenézte a szerinte botcsinálta új diplomatákat.

Jó lenne, ha azok, akik most fennhangon hirdetik, hogy 1990-ben nem történt rendszerváltozás, elolvassák Szörényi emlékező kötetét, amely az irodalmár életműsorozatában jelent meg.

(Nap Kiadó, 3900 Ft) ♦

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ADÓDJATOK ÖSSZE! 2021.08. 21.

Jótékonyági nap

A REGÖCZI ISTVÁN ALAPÍTVÁNY A KORONAVÍRUS ÁRVÁIÉRT TÁMOGATÁSÁRA

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ EIFFEL MŰHELYHÁZA BEMUTATJA

LAWRENCE
BROWNLEE

Sztárgála az Eiffel parkjában

PATRICIA
PETIBON

KÖZREMŰKÖDŐ SZÓLISTÁK ÁDÁM ZSUSZANNA, BAKONYI MARCELL, FOKANOV ANATOLIJ, FÜRJES ANNA, HORTI LILLA, KELEMEN ZOLTÁN,
KRISZTA KINGA, MESTER VIKTÓRIA, PATAKY DÁNIEL, RÖSER ORSOLYA HAJNALKA, SÁFÁR ORSOLYA, SZEMERÉDY KÁROLY
KARMESTEREK KOCSÁR BALÁZS, MEDVECZKY ÁDÁM, TÓTH SÁMUEL CSABA
KÖZREMŰKÖDIK A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

EIFFEL MŰHELYHÁZ – KODÁLY ZOLTÁN PARK
2021.08.21., 19:00

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

Rejtett

HAZAI PLÁZSOK

Júliusi ajánlónkban elsősorban nyugat-magyarországi, dombok között rejtőz, festői szépségű, mégis kevésbé ismert tavakat mutattunk be, ahol az egész család felhőtlenül nyaralhat. A keleti országrész vízi csodáinak megismeréséhez viszont az augusztusi, általában forró és csapadékmentes időjárás is szükséges: nagy folyóink vízszintje ilyenkor alacsony, így előbukkannak a Duna, a Tisza vagy éppen a Körösök homokpadjai, trópusokat idéző tájjá varázsolva az ártéri erdőkkel szegélyezett folyópartokat.

- ◆ Kétségtelen, hogy Kelet-Magyarország legnépszerűbb turisztikai attrakciója nyáron a Tisza-tó, a közeli Hortobágygal karöltve. Az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően – a tókerülő kerékpárút, vízi kilátótornyok, úszó vendégházak, a Tisza-tavi Ökocentrum Európa legnagyobb édesvízi akváriumával, a kiskörei hallépcső, hogy csak néhányat említsünk – méltán népszerű a külföldi turisták között is, a hazai családok körében pedig a Balaton után a második legkeresettebb célpont. A végtelen Alföld szelíden kanyargó folyói azonban a Tisza-tón innen és túl is számtalan apró csodát rejtenek a Felső-Tisza ősi falvaitól egészen a szecessziós Szeged nyugzsgő, flamand kisvárosokat idéző belvárosáig.

Utazás előtt „csupán” két dologra kell figyeljünk: a Tisza homokpadjai alacsony vízáltsnál bukkannak elő, ezért indulás előtt ellenőrizzük a kiszemelt folyószakaszhoz tartozó vízállást a közösségi oldalakon vagy a vízügy honlapján. Nyáron enyhül a vírus-helyzet, de a legfrissebb szabályokért és ajánlásokért érdemes átnézni a [koronavirus.gov.hu](https://www.koronavirus.gov.hu) ajánlásait indulás előtt.

Most pedig kalandra fel, kiderül, hogy homokos tengerpartokat nem csak Montenegróban vagy a Maldív-szigeteken találhatunk!

TRÓPUSI SZIGET A KÖRÖS TORKÁBAN – CSONGRÁD

„Magyarország legszebb folyó menti strandja”, „az ország tengerpartja” – a turisztikai portálok nem fukarkodnak a jelzőkkel, ha Csongrád szabadstrandjáról van szó. A várostól délre található, mintegy 700 méter hosszú homokfőveny az 1860-as évek után

A csongrádi Körös-toroki Partfürdő

kezdett kialakulni. Előtte a Hármás-Körös feljebb torkollott a Tiszába, folyamatos árvízveszéllyel fenyegetve Csongrád városát, így majd egy évtizedes munkával leköltöztették a mai helyére a Körösöket. A szelídebb sodrású folyó aztán hosszú évtizedek alatt megzabolázta a vadabb Tiszát, hordalékát folyamatosan lerakva szőke folyónkba torkolata környékén. A turisták az 1960-as években kezdték felfedezni a trópusokra emlékeztető vidéket, sorra épültek a plázs közelében a nyaralók, kempingek, éttermek. Csongrád fő látványossága azóta is töretlen népszerűségnek örvend, és az elmúlt évek infrastrukturális fejlesztéseinek köszönhetően biztonságosabb is lett a továbbra is ingyenesen használható strand. A homokpart közelében a víz sekély és gyorsan felmelegszik 25-27 fokra, ezért kisgyermekes családoknak is ideális. A főszezonban úszómester, vízimentők, kiépített kamerarendszer, valamint kicsiknek kijelölt, zárt fürdő-rész is segíti a gondtalan lubickolást. Szintén csak nyáron látogatható a 31,5 méter magas Rév-kilátó, ahonnan csodálatos a kilátás a Körös-torokra, Csongrádra és az Alföld végtelen horizontjára.

A csongrádi plázsán túl: rossz idő esetén a városi termálfürdő (csongradfurdo.hu) fedett medencéiben fürödhetünk. Csongrád régi belvárosa – a halászfalu – hungarikum, az Alföld egyetlen település méretű népi építészeti műemlék-együttese. A területen álló 37 védett házból többszázéves építkezési kultúrát, utcaképet őriz, és betekintést enged abba az életmódba, amely elődeink számára természetes volt.

Kenutúra indul a tivadari homokpadról

Infó: mindent a plázsról, a közeli sportolási és túrázási lehetőségekről, szállásokról és vízállásról: csongradikorostorok.hu

VÍZEN JÁRNI – A FELSŐ-TISZA

A Tiszabecstől Vásárosnaményig tartó Felső-Tisza vidéke egy hatalmas kalandpark az aktív kikapcsolódások szerelmeseinek. A vadregényes tájat kenuval, kerékpárral és gyalogszerrel a legérdekesebb felfedezni, hiszen minden kilométeren – túlzás nélkül – csodákra bukkanunk. A sportos kikapcsolódások mellett a kulturális értékek rajongói éppúgy megtalálják számításukat a parányi szatmári falvakban, mint a gasztronómia rajongói.

A folyó legismertebb homokos strandjait Tivadarnál és Gergelyugornyánál találjuk, viszont a Tiszán számos homokpad előbukkan augusztusban, ezek nagy részét kenuutúrával, vagy a helyiek útmutatása alapján találhatjuk meg. Bázisként érdemes Panyolát választani: a „nemtudom” szilva hazájaként is híres falu felkészülten várja takaros vendégházaival a turistákat, nyár végén pedig a hagyományos szilvalekvár készítését is elleshetjük a helyiektől. Szerencsés elhelyezkedésének köszönhetően innen azonos távolságra van Tivadar és Ugornya is, ez kerékpárral egyórás, kényelmes tekerést jelent a Tisza védett és burkolt töltésén. A faluban kenu is bérelhetünk, de túrákat is szerveznek, hiszen a Tisza mellett a közelben folyó Szamos és az Öreg-Túr is vízi kalandokra csábít. Titkos tipp a Panyolához közeli homokföveny az ártéri rengeteg közepén – a pontos megközelítésről a helyiektől érdeklődjünk.

A Lapos Beach Szeged belvárosában

Panyolán túl: hűvösebb időben felfedezhetjük Szatmárcseke híres, csónakos fejfás temetőjét, a máig működő túristvándi vízimalmot, a középkori templomokat (Tákos, Csaroda, Nagyar) gótikus freskókkal, fából ácsolt harangtornyokkal. Idén 15. alkalommal rendezik meg augusztus 6. és 8. között a PanyolaFesztet, rengeteg népzenei, világzenei koncerttel, kirándulásokkal, gasztroeseményekkel (panyolafeszt.hu).

Infó: Az Aktív Magyarország vonatkozó oldalain részletes túraútvonalakat, leírásokat találunk (aktivmagyarorszag.hu).

MEDITERRÁN HANGULAT – SZEGED

Június végén nyitott meg Szeged régi-új szabadstrandja, a Lapos Beach. A Belvárosi híd újszegedi oldalán található homokos partszakasz évekig elhanyagolt volt, és bár régóta terült a felújítása, idén végre a Tisza is úgy akarta, hogy nyugágyas, szalmanapernyős, koktélbáros plázs legyen Szeged belvárosában. A területet közművesítették, zuhanyzókat, öltözőket alakítottak ki, a biztonságról pedig vízimentők és kamerarendszer is gondoskodik. A Lapos látogatása ingyenes, viszont

a nyugágyak használatáért 1000 forintos napdíjat kell fizetni. Az üzemeltetők hétköznaponként is szerveznek programokat, hétvégenként pedig rajzverseny várja a legkisebbeket, esténként koncertek és DJ-k a kicsit nagyobbakat, emellett színvonalas büfé és vízi koktélbár is található a területen.

A szegedi plázs on túl: Ne essünk kétségbe, ha elered az eső! A Napfényfürdő Aquapolisban hatalmas beltéri csúszdákon csobbanhatunk a vízbe, az Anna fürdő pedig a törökfürdők világát idézi meg. A Kárász utca kávéházait, éttermeit érdemes felkeresni, a buliba vágyók pedig az egyetemi negyed szórakozóhelyeit látogathatják meg. A Szegedi Fűvészkert és a Móra Ferenc Múzeum kilátóiból csodálatos a kilátás a belvárosra, az állandó kiállítások mellett pedig egész nyáron látogatható egy, Sissi életét átfogóan bemutató, pazar kiállítás.

Infó: A Lapos aktuális programjait a laposbeach.hu oldalon keressük! Szeged hivatalos turisztikai portálján pedig rengeteg aktuális programot, szállást és kirándulástippeket találunk: szegedtourism.hu ♦

TANKOLJ, ÉS TIÉD LEHET A FŐDÍJUNK, EGY FORD MUSTANG!

RÉSZLETEK A MOLJATEK.HU WEBOLDALON.
A PROMÓCIÓ IDŐTARTAMA: 2021.06.14.–08.31.
A kép illusztráció.

moljatek.hu

ZAMPER

KUNSZABÓNÉ PATAKI ANNA, A CSAK EGYET HAJLÉKTALANOKAT SEGÍTŐ SZOLGÁLAT ALAPÍTÓJA:

„ARRA GONDOLTAM, KELLENE EGY MISSZIÓS KÖZPONT, AHOL BIZTONSÁGBAN ÉREZHETIK MAGUKAT, AHOL MEGISMERHETJÜK ÖKET.”

Cikkünk a 12. oldalon